

րեւը զայն, Հուսկ ուրեմն մեր սքանչալցումը իւր լրութեան կը հասնի հեղինակին համար մեր զգացած հիացմամբ: Չնային շիւղ մը հանճարով ուրուագրեալ՝ հետեակ ոճով ներկայացուած Ատանիսի մը կերպարանքէն աւելի կ'ազդէ մեզ: Այդ սքանչալցումը անտես սանեւայն գեղեցկութեան տարրերէն մէկն է: Եարայարեյի

ՔԱՆԱՏԱՅԻ ՈՍԿԷՆՔԱՅ ԳՏԵՈՒԻԼԸ

Ա.

Իհնճ շարժումը Խաղաղական Ուկրաինա սին սփանց վրայ

ԽԱՂԱԿԱՆ ԻՆ ափանց պատմութեանը մէջ ոչ երբեք անանկ սաստիկ շարժումներ մը առեղի ունեցած է ինչպէս ներկայ ժամանակս. այդ շարժումները պատճառողը՝ փոխտէրի աւազակոյտը են, յորս՝ վերընրա՝ ոսկւոյ արտաբոյ կարգի առատութիւն գտնուեր է. այնպիսի առատութիւն մը՝ որ մինչեւ հիմա գտնուածներուն մէջէն ասոնք ամենէն ճոխքն կը համարուին: Ասոնց տարածութեան չափը որչափ ըլլալը առ ժամն ծանօթ չէ. սակայն ֆանտաստի, — յորում այս աւազակոյտը կը գտնուին, — ոսկերեք սահմանին մօրեղջական մակերեսովը գրեթէ 250,000 մղոն տարածութիւն ունի: Բոլոր այս ընդարձակութիւնը, կ'ըսեն, հաւասարապէս ոսկերեք է, եւ ամեն առուակներուն մէջ ոսկեխառն խրճեր կը գտնուին:

Եւ այս բոլոր ճոխութիւնը ահա ֆանտաստի երկրին մէջ ամփոփուած է, Ալաբայի սահմանն ըլլալով 144 միլիօրէականին 75—100 մղոն զէպ արեւելեան կողմն: Ասոնց երթալու համար շողենաւ Ալաբայէն կ'ելլէ կ'երթայ Լին ջրանցքին զուխը, անկէ մարդ հարկ է ընթաց չարքի մը վրայէն անցնի երթայ մինչեւ Եուքոն գետին աղբիւրները, եւ անկէ՝ գետին միջէն՝ ճամբան շաբունակէ՝ վիկտորիա քաղաքէն մինչեւ Լին

ջրանցքին սկիզբը հեռաւորութիւնն է 1,034 մղոն: Լեւանց մէջէն ճամբուն երկայնութիւնն է 36 մղոն, եւ անկէ անդին՝ ջրանցքին մէջէն գնացող՝ ճամբուն երկայնութիւնն է 530 մղոն: Եոգենաւ մը կայ որ ուկրաինայի մէջէն մինչեւ ջրանցքին սկիզբը կ'առնի. անկէ մարդ Սպիտակ Անցքին (White Pass) մէջէն լեռները կ'անցնի՝ ճամբայ մը՝ որ Անգղիական Եուքոն ընկերութիւնը նոր բացած է: Ծամբուն այս մասը երկու օր կը տեւէ: Լեւանց ճամբուն ամենէն բարձր կէտը 2,600 ոտը է: Բոլոր ճամբան ձիով կարելի է ընել: Չիլքուդ Անցքը (Chilkoot Pass) նոյն մերձակայք կը գտնուի, եւ մինչեւ հիմա ինքը ծառայած է իբր մի միայն ճամբայ: Սակայն քիչ մը զփութարին ճամբայ մին է եւ ձիերը միայն անոր մէկ մասը կրնան երթալ: Մարդ մ'որ Դաճիլ լինը կը հասնի, հարկ է նաակ մը շինէ որպէս զի կարենայ գետէն վար ճանապարհորդել: Եւ Եուքոն գետին ստորնաջրին ճիւղը հաւանքէն ետքը անկէ անպին ալ ճամբան վտանգաւոր չէ: Եոգենաւք կրնան նաակակել այն գետին մէջէն մինչեւ Պէհրինի ծովը:

Ծամբորդութիւնը չորսէն մինչեւ վեց շաբաթ կը տեւէ. սակայն նոր նոր թիալարենքով եւ թեթիւ նաակով կրնայ մարդ վեց շաբաթուան մէջ Լին ջրանցքէն փոխտէր երթալ ու գտնուի: Սակեհանքերէն եկած լուրերը առասպելական ճոխութեանց աւետիս կու տան: Ոչ որ տեղեակ է թէ մինչեւ հիմա սրչափ ոսկի հանուած տարուած է անկէ: Եղան հանք փորողը որ այնչափ ոսկի հանցին որչափ կրնային հետեքնին առնել տանիլ. այլք ետեւ մնացին որովհետեւ այնքան ոսկի գտեր էին որչափ չէին կրնար հետեքնին առնել: Մարդ մը կ'ըսէ թէ խրճիթի մը մէջ չորս հատ հինգ-կաշոնաչափ՝ աւնթներ տեսեր է, ոսկիի փոշիով եւ զուտ ոսկւոյ կտորներով լեցուն: Ուրիշ մը կ'ըսէ թէ աւազակոյտ մը տեսեր է որուն մէջ զուտ ոսկիի կտորները զայլախաղ քարերու պէս

1. Մէկ կաշոնաչափ հաւասար է 4 լեարի եւ 54 հարկերընդի:

անկուած էին։ Տուկալ Մ' Արթուր անունով հանք պեղող մը, որ մեծ հարստութեամբ ետ դարձեր է անկէ, կ'ըսէ թէ ինչ որ կը պատմուի մէկու մը համար, իբրոս թէ մէկ օրուան մէջ մեծ հարստութիւն ժողովելով իւր բաղդը շինած ըլլայ՝ չափազանցուցած չէ։ Կը հաստատէ նաեւ թէ վտանգ չկայ որ այն երկիրը բազմութեամբ չափազանց խռնի, որովհետեւ առհասարակ ամենուն համար բաւական ոսկւոյ հանք կայ։

Առ ժամ մեծ խնդիրը ձմեռնային ամիսներուն ուռելեաց պաշարն է։ Թեւպէտն է իւրաքանչիւր պեղող ինք իրեն համար բաւական ոստիկէ հետը կը տանի, հանգերէ այսու հոն վազող բազմութիւնը անթիւ է։ Ամեն շոգեմաս որ դէպ ի հիւսիս ճամբայ կ'ելլէ խոնամ է բազմութեամբ և կանխաւ արձանագրուած ճամբորդք այնչափ բազմաթիւ են՝ որչափ նաւուն ընդունակութիւնը չըկնէր տանին։ Անցեալ յուլիսի 29ին դէպ ի Ելուքոնի բերանը երկաթու ճամբայ ելոյ չուրկեմաւը խոնամ խոնամ էր բազմութեամբ։ Դէպ ի վեր գրեթէ 1500 միոն ճամբայ կայ շոգեմասով ընելու։ Իսկ Վիկտորիայէն սկսելով՝ բոլոր հեռաւորութեան երկայնութիւնն է 6,000 միոն։ Այս տարուան համար օգոստոսէն ետքը շատ ուշ է դէպ ի Ելուքոն ճամբայ ելլելու, որովհետեւ գետէն դէպ ի վար փոխադրութեան միջոցները կը պակսին։ Հանքերը աշխատողաց օրական վարձքը 15 սոլլար է, և ամենքը առհասարակ բոլոր ձմեռը ապահովապէս գործ կը գտնեն։ Մանրախիճը ձմեռ աստիճ կ'փորուի, կը հաւաքուի և ամառը ջրէ կ'անցուի։ ձմեռը միայն այնքան ոսկւոյ կտորներ կ'առնուին ժողոված խճին մէջէն՝ որչափ հարկաւոր է օրական վարձքերը հասուցանելու։

Թշուրդ դարձան համար կը գուշակուի թէ հոն վազողաց բազմութիւնը այդքան պիտի ըլլայ որչափ մինչև հիմայ եղած չէ։ Անոնք որ այս գործին լաւ տեղեակ են իրատ կու տան ամենուն որ այս տարի տեղեկընուն չըշարժին։ Ելլիման ձմեռ աստիճ ցուրտ է, սակայն ոչ այնքան որ աշխատութիւնը խափանէ։ Ամառը շատ տաք կ'ընէ։

Վիշնախի Տիառնը քաղաքը արտադր

կարգի մեծնալու հետ է ։ Քանաւապի հեծեալ ոստիկանութիւնը մեծ խնամքով բարեկարգութեանը կը հսկէ ։

Բ

Քանաւապի վարչութեան վարմանը

Քանաւապի Նեքլին Գործող Պաշտօնէյն կ'ըսէ թէ ամեն մարդ որ Ելուքոն երկիրը երթալու դիտաւորութիւն սննի, նախ զգուշութեամբ տեղեկանայ թէ ճիշտօք ժամանակ պէտք է հոն հասնելու, և հոն հասնելէն ետքը ինչ միջոցներու պէտք ունի որ կարենայ ապրիլ ։ Քուտաշի բերդին հետ հաղորդակցութիւն ունենալու համար ամենէն կարճ ժամանակ վեց եօթնեակք պէտք եղած են, այն ալ ամենաշատը պարագայից մէջ։ Առ ժամ շատ քիչ պաշար կարելի է մտցնել այն երկիրը, և եթէ հոն վազողները մասնաւոր փյոջ չընեն որ հետերնին բաւական պաշար տանին որպէս զի կարենան այս աշունը անցնել, շատ հաւանական է որ առաջիկայ ձմեռն այն տեղուանը սով իյնայ։ Փոխադրութեան գծուարութեանը կարելի չէ ներկայ եղանակիս մէջ յաղթել։

Քանաւապի վարչութիւնը մասնաւոր ժողովքներ ըրեր է որ մտածէ թէ ինչ կերպով աւելի կարգաւորութիւն մտցնէ Ելուքոնի երկրին մէջ։ Առ ժամ որոշեր է որ չընդդիմանայ այն օտար հպատակ մարդոց որ հանքերուն մէջ աշխատելու համար հոն կը վազեն։ Որոշեր է նաեւ ուրիշ 80ի չափ ոստիկանութեան զինուոր գրկել այն ոսկերք երկիրը, որոնք առջի զրկուածներուն հետ միանալով 100 հոգի պիտի ըլլան ընդ աւանը։

Բոլոր ոսկերքը աւագակոյտք տէրութեան ինչք հն։ Ամեն անգամ որ պեղող մը կը տոր մը գետին կը վարձէ վրան աշխատելու, նոյն գետինը վարձեալ վարձելը տէրութեան պահուելի իրաւունք է։ Հանքերը փորելու նոր բարեկարգութեանց համեմատ, որ անցեալ մայիսին հրատարակուեցան, վարձուարութեան մը իրաւունքն արձանագրելու ծախքը 5-15 սոլլար շատցուցեր է, բաց ասկէ

գետնին վարձուորը 100 տոլ. տարեկան տուրք մըն ալ հատուցանելու է : Հիմա վարչութիւնը՝ բաց ի այս պարտականութիւններէն՝ որոշեր է արքունի տուրք մըն ալ սահանջել, հարիւրին տասը առնելով այն ամենայն վարձած գետիններէն որ ամիսը 300 տուրքէն նուազ կը պտղաբերեն, և հարիւրին քսան այն ամենէն որ առ ամիս երեք հարիւրէն վեր արդիւնը կու տան : Ոմանք կը զուշակեն թէ շատ զփութարկն պիտի ըլլայ այս արքունի պահանջը ժողովել, մէյմը որ փորուած տեղիք շատ մօտ են Ալասկայի սահմանագլխին, և երկրորդ որ ուրիշ փախուստներու միջոցներ շատ կան : Եւ արդէն իսկ ներքին գործոց պաշտօնեայն կը խռատուանի որ քիչ մը ժամանակ շատ զփութարկն պիտի ըլլայ այս տրոց հաւաքումը արդար և ընդհանուր կերպով ընելու :

Մաքսատան և ոստիկանութեան տեղի մը պիտի հաստատուի Բրիտանական Քուլումպիայի սահմանագլխին հիւսիսային կողմը Լին ջրընցքին սկիզբը, լայնութեան 60դ աստիճանին վրայ : Անպապաղ հաշուի պիտի առնուի թէ որչափ ծախքի պէտք կայ կառքերու ճամբայ մը և երկաթուղոյ դիմ մը իննելու ծովեզերքէն մինչև այս տեղը, լեռներուն վրայէն անցնելով, որ 70—80 մղոն հեռաւորութիւն է, որոց 40ր լեռնային ճամբայ է : Տէրութեան այս կայանը, որ այն տեղ պիտի կանգնուի ուր Չիլքուզ և Ուայդ Անցքերը կու գան իրարու կը հանդպին, պիտի հսկեն բոլոր երկրին հարաւային մասից վրայ. բաց ասկէ ձիաւոր ոստիկանաց կայաններ պիտի հաստատուին՝ ասկէ սկսեալ և մէկմէկէ 50 մղոն հեռաւորութեամբ, մինչև Սէլքիրք բերդը : Ասոնք պիտի գործածուին ձիաւորան ատեն ճամբայ մը բանալու, որուն վրայէն ամեն ամիս կարելի ըլլայ թրդթառարը զրկել շուներ լծած բախիրներով, միանգամայն նաև ճանապարհորդել ուզողներու օգնութիւն պիտի մատուցանեն : Եթէ կարելի ըլլայ հեռագրական գիծ մը պիտի շինուի լեռներուն վրայէն Լին ջրընցքին ըսկիզբէն մինչև առաջին կայանը : Նոյն իսկ Միացեալ Նահանգաց հաստութիւնը պիտի խնդրուի որ համախոհութիւն մը հաստատեն

մէջերնին, որպէս զօրութեամբ Քանադայ և Բաւուր պիտի ունենայ խնդրի տակ եղող երկրին վրայէն անցնելու՝ Լին ջրընցքէն մինչև ձիաւոր ոստիկանաց առաջին կայանը երթալու համար :

Գ

Գաղթական գնացողաց ազդարարութիւն

Գաղթել ուզողաց տեղեկացուցիչ պաշտօնարանը հետեւեալ ծանուցումը հրատարակեր է .

Քլունսիք գետին քովերը գտնուած ոսկեբեր աւազակոյտը հեռաւոր և անապատ տեղեր կը գտնուին : Հաւատք ընծայելու արժանի տեղեկութեանց նայելով՝ այն երկիրը վերջի աստիճանի ոսկույ հարստութիւն ունի : Ոսկեխնդրութեան ետեւէ եղողը ոսկեբեր աւազակոյտները փորելու կ'աշխատին, սակայն տեղ տեղ ալ ոսկեբեր գաւառներ¹ գտնուեր են : Այս կեպ պեղմանց օրէնք եղող կանոնադրութիւնը նայն են ինչ որ հրատարակուեցան 24 մայիսի 1897 տարւոյն, որոնք գիտնալ ուզողը պաշտօնատուներ գալով կը գտնէ : Հոն տեղի ձմեռը շատ խիստ է, և հոկտեմբերէն սկսեալ մինչև մայիսի վերջը կը տեւէ . ջերմաչափը մինչև 50 և 60 աստիճան զրօյէն վար կ'իջնայ : Բոլոր այս ժամանակս միայն որոշեալ չափով մը մարդ կրնայ աշխատիլ՝ և միայն այն տեղուանք՝ ուր կարելի է փայտէ կրակով սառած խնձը հալեցնել և նոյնը պատրաստել որ գարնան՝ գետին հոսանքը ներածին պէս՝ ջրէ անցնէ :

Քլունսիք գետը Եուքոնին մէջ կը թափուի, որ քանադայի հիւսիսային արևմտեան երկիրներուն մէջ կը գտնուի, 100 մղոնի չափ հեռու Քանադայի և Ալասկայի մէջի սահմանագլխէն : Հոն երթալու երկու ճամբայ կայ .

Ա. Շոգենաւով դէպ ի Քուէպէք երթալ, և անկէ՝ Քանադեան խաղաղականին երկաթուղիով դէպ ի Վիկտորիայ կամ Վանքուվըր

յառաջել որ 15 օրուան ճամբայ է և ամե-
նէն նուազ ճամբու ծախքն է 400 ֆր.)
անկէջ շոգենաւով զէպ ի Եւսթոն գետին բե-
րանը կ'երթցուի՝ յԱլաբա, որ մինչև յու-
լիսի 1 գոց է և անկէ ետքը կը բացուի ։
Անկէ՝ Եւսթոնէն զէպ ի վեր՝ 1,800 մղոն
ճամբայ է, որ 18—20 օր կը տեւէ ։ Այս
ճամբան միայն յունիսէն մինչև սեպտեմբեր
բաց է, և Անգղիայէն ճամբայ ելլողը մինչև
Փլնտախը՝ առ նուազն վեցէն ութ եօթնեակ
կը դնէ ։

Բ. Երկրորդը՝ շոգենաւով՝ Վիկտորիայէն
կամ Վանքուվերէն ճամբայ ելլելն է, ու
Ճուռնոյին վրայէն զէպ ի Լիւի ջրանցքին սկիզ-
բը երթալ, (որ բսել է Վիկտորիայէն գրեթէ
1,600 մղոն), անկէ՝ Չիլբուդ Անցքին, և
կամ Ուայդ Անցքին (որ երկու օր բսել է)
և լճերուն մէջէն զէպ ի Lewes, կամ Եւս-
թոնիս աղբիւրները դիմել, և White Hor-
se Rapids ջրերուն մէջէն անցնել, անկէ ալ
Եւսթոնէն զէպ ի վար իջնալ, որու մէջէն
շոգենաւք կրնան նաւարկել մինչև Գիլոնտիք ։
Մարդ իւր կահը ձիերով կամ հնդիկ բեռ-
նակիրներով կրնայ տանել Չիլբուդի կամ
Սպիտակ Անցքին մէջէն, և այն ատեն պէտք
է կամ նաւակ գտնէ և կամ նաւակ շինէ
որ ճամբուն ձեցցած մասը ջրի մէջէն կա-
րենայ ընել ։ Այս ճամբան մարդ կրնայ օգ-
տեցնել միայն յունիսէն մինչև ցետեպտեմ-
բեր, երբ ջուրը սառերէ ազատ է, և Անգ-
ղիայէն ճամբայ ելլողը՝ անկէ անցնելով՝
հինգ կամ վեց եօթնեակ ժամանակի պէտք
ունի ։

Վերը ըսածներէս կը հասկցուի թէ եր-
կու ճամբաներն ալ երկայն և բազմածախ են,
և մարդ միայն ամառ ատեն կրնայ անոնց ձեռք
զարնել երբ սառը հալելով անյայտ կ'ըլլայ ։
Ուստիս պաշարները եթէ գտնուին ալ՝ շատ
քիչ են և ամենուուրեք ։ Յուլիսին կամ օ-
գոստոսին խոհեմ չէ որ մարդ ճամբայ ելլէ
հոն երթալու. ատանկ ժամանակ շատ ուշ
է. անոր համար ալ ամենուն խորհուրդ կը
տրուի որ չըլլայ թէ ատանկ ատեն որոշեն
ճամբայ ելլելու ։ Վասն զի՝ ամենայնովոք պա-
րագանք ալ հաշուելով, և եթադրելով ալ
որ շոգենաւք, նաւակներ և պաշարներ

պատրաստ գտնուին և մարդ իրեն օգտեցը-
նէ, ճամբորդութիւնը հնգէ մինչև ութ եօթ-
նեակ կրնայ քել, և ճանապարհորդի ոսկե-
հանքերուն որ հասնի ճիշդ այն ժամանակը
կ'ըլլայ երբ ձմեռն սկսած է և փորելու աշ-
խատութիւնները մեծաւ մասամբ դադարած են ։

Այն անձինք որ այն կողմի հանքերը կ'ու-
զեն երթալ, պէտք է ապրիլի ճամբայ ել-
լեն, այնպէս որ Վանքուվեր կամ Վիկտու-
րիայ անանկ ժամանակ հասնին, երբ ճամ-
բաները և գետերը բացուած՝ կը ներէն որ
անկէ զէպ ի հիւսիս ճամբան շարունակէ ։
Ճամբորդութիւնները թէպէտ և ստուգիւ
վտանգաւոր չեն, սակայն գետաբային և բազ-
մածախ են, և հարկ է որ հոն գնացողը
ալ միայն ամառ կազմուածք մ'ունենայ ալ
և ազէկ ստակ ունենայ՝ ճամբուն ու կերա-
կրեղինաց գործածելու համար. և ալ իսկ այն-
պիսի մէկ մը երթալու է այն վայրենի և
ինչ և ինչ հանգստութենէ զուրկ տեղուանք
եթէ բաւական խտակեաց կեանքի մը փոր-
ձը չունենայ ։

* *

Այն տեղեաց ծանօթութիւն ունեցող մը
զիր գրելով կ'ըսէ, թէ ոսկերիք մրտպները
արաւուրդ կարգի ճոխ են, բայց անոնց ցան-
կացող հետամուտք պէտք չէ զանց ընեն
նկատելու թէ որչափ ճամբորդութեան զը-
ծուարութիւններ կան այն օսկեղաշտերը եր-
թալու համար ։ Ապա կը շարունակէ ։

Երկու ճամբայ կայ Ալաբան մտնելու —
մէկը ծովու կողմանէ, Սան Ֆրանչիսկոյէն
ճամբայ ելլելով և անցնելով Վանքուվերէն,
Վիկտորիայէն և ուրիշ հարաւային նաւա-
հանգիստներէն, և երթալով զէպ ի Ս. Մի-
քայէլ՝ Պէնսիլիին ծովուն մէջ ։ Միւսը, զոր
ես աւելի կ'ընտրեմ, և զոր կը բռնեն ու-
կեխնդիր ճանապարհորդաց հարիւրին ինը-
սունը, աւելի հարաւային կողմէն լճաներուն
մէջէն անցնելն է, և լճերու ու օրրթիցաց ջը-
րերու շղթայէ մը անցնելով զէպ ի Եւսթոն
գետին աղբիւրները իջնալ ։ Մարդ այս ճամ-
բուն դժուարութիւնը այն ատեն կը հասնիայ
երբ ի Dyea կը հասնի, որ Ճուռնոյէն 100

մղոն հեռի է, ուսկից ցամաքի վրայէն ճամբորդութիւնը կը սկսի ե ուր նաւք՝ ջրին ցածութեանը պատճառաւ չկարենալով պատշաճ տեղ խորհիսինին նետել, մարդ հարկ է բաւական երկայն ճամբայ քաշել՝ ծնկի չափ ջրի մէջ բնկմամբ՝ ցամաք ելլելէն առաջ։ Dyea ծառոց անհարթ բուններու կոյտ մըն է ե վրաններու շարժական քաղաք մը, ուր առժամանակեայ կը բնակին ոսկեգալտերը գնացող ականահասքը։ Հոս տեղ հարկ է որ մարդ քանի մը օր դադարի, մինչև որ հնդիկ բռնակիրը գտնուին որ վրանները ե կահը առնեն տանին լճերը, Չիլքուզ Անցքէն անպին՝ 24 մղոն հեռի, զրեթէ 4,000 ոտք բարձր։ Պաշարները պէտք է բերել տալ ճիւղոյէն, վասն զի այս տեղս ամենեւին բան մը չը գտնուիր։

Չիլքուզ Անցքը թէ զօտարին է ե թէ վտանգաւոր անոնց համար որ ուժով ջերու աւր չեն։ Դէպ ի դազած որ կ'ելլէ մարդ միակերպ ճամբայ մը կը գտնէ 1,000 ոտք երկայնութեամբ, ուր սահիլը մահազոյծ հետեանը մը կ'ուռնայ։ Մինչը այս կէտս որ հասանք՝ խիտ մէջ մը պատեց զմեզ. սակայն կրցանք օղջ առողջ լինտման լիճը հասնիլ, — որ հինգ լճերու շարքին առաջինն է — յետ 14 ժամ միակերպ կէս հալած ձեան վրայէն ոտքով աշխատալի ճամբայ մը ընելէն։ Այս տեղս հարկ եղաւ որ մենք մեզի համար նաւակ մը շինենք, ե նախ անոր պէտք եղած փայտը կտրելով՝ պատրաստեցինք։ Լճերէն դէպ ի վար երթալու ճամբան տասը օր տեւեց, յորոց չորսը անցուցինք Պէնէզ լիճը՝ ուր հասնելով հարկ եղաւ ցամաք ելլել դադարիլ սաստիկ փոթորիկ մը պատճառաւ որ ծովը վերջի աստիճանի ալէկոծ ըլլաւ։ Անկէ անցանք Սըրենցոյ ջրերը։ Աստիճակ մէկը, «Grand Cañon» մղոն մը երկայնութիւն ունի, ե 50-100 ոտք բարձրութեամբ ժայռուտ պարիսպներուն մէջէն կը նետուի. վեց մղոն վար «White Horse Rapids» ջրերն են, անուն մը զոր շատ ձախորդ գէպեր փոխեր ըրեր են «Ալանահաստին գերեզման»։ Միակայն այս գետիս վրայ՝ դուրս ցցուած տեղից ե ժայռք ամեն տեղ բազմաթիւ վտանգներու ծնող են, ե այս սրբնթաց

գետէն ոխեալ գէպ ի վար, օր չէ եղած պմէկը հողոյ կոյտ մը կամ փայտէ խաչ մը չըլմարէ տնկուած, որ նշանակէ գէպ ի սակաւ երկիրը զիմով խղզուած ուղեորի մը յետին հանգստարանը։

Շարայտրելի

ՀԱՄԱՐԱՆՈՅ ԲԱՆՔ

Ն Ե Ա Ն Ա Ւ Ռ Ի Մ Ս Տ Ի Ա Ր Ա Կ Ա Ց

(Շար. տես լէջ 258)

47. — Վարպետորդի խռովարարք մարդկային ընկերութիւնը քրիստոնէութենէ հեռացրելու նպատակաւ ռուսիոյ բնաբեցին իբր պատերազմի դաշտ և Այսու կը յուսան աւրապետելու մանկութեան, և ամպարչաութեան և սկեպտականութեան վարժեցնել ապագայ սերունդը։ Կը գրէ Դը—Մէստը «Աշխարհիս ամէն ազգերը բնական զրոյմամբ, որ երբեք չխաբեր, միշտ մանկութեան դաստիարակութիւնը իկեղեցականաց յանձնած են. և այս ոչ միայն քրիստոնէութեան ատեն, այլ ամէն ազգերը նոյն գաղափարը ունեցան։ Հին ատենը տեղ տեղ գիտութիւնը կրօնից պաշտօնէից տեպականութիւն ըրին։ Այս միաբան համաձայնութիւնը մեծագոյն նկատողութեան արժանի է, որովհետեւ ցարդ ոչ ոք համարձակած էր հակառակիլ այս հասարակաց ողջամիտ կարծեաց» և Էթէ ժողովուրդներէն օմանք զարաւուրեցան այս կէտիս վերայ, գոնէ կրնանք հաստատել՝ որ իրենց անձին պահանջութեան բնազդումէն առաջ՝ նորոգեալ, շահացին գարոցաց մէջ ընդարձակ մտաք տալ կրօնից։

48. — Տեսանք վերին ատեններն որ մարդկութիւնը հարկեցուցիչ պատճառէ մը մղեալ իւր կենաց պայմանները փոխեց և սերունդ մը՝ որ վանական կրթութեամբ դաստիարակեալ՝ կործանեց վանքերն ե իւր հապ